

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

A kiadónálban (évi):	
Évi ár...	16 kor.
Feladvár...	4 "
Helyben házhoz kérvén:	
Évi ár...	20 kor.
Feladvár...	8 "
Világos postán külföldre:	
Évi ár...	36 kor.
Feladvár...	8 "

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Reggel 6 óráig minden nap a bolti és
utáni napok kivételével

Árjegyzék és kiadványok:
Nagyvárad, Apáczai-utca 2.

A kiadványok kiadásának visszafizetése
vagy megfizetése nem vállalkozunk.

Előfizetők és hirdetések a
kiadványokhoz tartoznak.

Egyes mások ára 8 fillér.

NAGYVÁRAD, szept. 22

Ószerekek.

Régen a pofonért vagy vér folyt, vagy bírói tárgyalás.

Az előbbi volt a lovagias út, mikor vagy sebet adott, vagy kapott a sértett és a seb elfeledtette a pofont, a másik a törvényes út volt, mely 5 forintot hozott a szenvedő arcra flastromul, mely flastrom szintén elfeledtette a pofont.

Chlopyból szintén arczul ütöttek bennünket és most gyámjaink intézkednek az elégtételről.

Apponyiék a lovagias utat akarják. Feliratot kell küldeni a királynak. O szolt, neki szóljunk. Had lássa, hogy galádul belé ugratták háta mögé buvó gyáva lelkek. Nyiltan reájuk kell mutatni. Had kapják meg a sebet, vagy ha erősebben állnak, kapjunk mi, de sebet, ne fricskát.

Az ószerekek azonban azt mondják, egyezzük ki 5 forintba, csináljunk párt-határozatot. Ott lehet kiabálni a mennyit tetszik, a király sohase hallja meg s így baj se lehet érte. Jobb élő kutya lenni, mint döglött oroszlan.

Hát mi meglessük, melyik felfogásnak lesz igaza, és szépen eljutottunk így a régi kerékvágásba, a személyes kérdéshez: Apponyi-e vagy Tisza?

Itt eltörpül a nemzeti sérelem, mert hisz minden nagy kérdésünk személyes ügyben fult meg.

Én pedig ismét mondom, hogy 35 évi lakáj szolgálat után jól megérdemelt nyugalmat vár a hű szolgálta, nem pedig a kuruczok közé sorozást. A liberális párt csak liberális párt volt. Harminczöt év után meg kell adni neki a koronás ezüst érdemkeresztet és küldeni; ha nem megy, kiverni — penzióba.

Azért az arczul ütésért, a mit egy nemzet kapott, meg kell halni annak, a ki bűnös benne s itt a bűnös nyilvánvaló.

Ez a taktikázó, gazdasági tevékenkedő, miniszteri székét áriejtő liberális párt tett nemzetből néptörzssé minket.

Halála sok mindent expálna.

Módot adna új partalakulásra.

Lenne igazi gazdasági haladásnak pártja, igazi reális magyar politikának, konzervativnak, radikálisnak, ha kell a nemzetiségek és felekezeteknek is, de nyilt és régi korrupciótól ment új pártok.

Ezek áthatva magyar lélektől, talán új vért tudnának önteni kozmopolitává

vedlett társadalmunkba, új erőt korrupciótól ernyedtt izmainkba, új növekedést hajlongástól görnyedt derekunkba, míg végre megnőnénk oly magasra, a hol nem volna többé közügybe — az arcunk.

Emeld fel nemzetem a liberális párt aszott kebléről álomra hajtott fejed, ébredésed elfeledteti velünk, hogy nem jó helyre ütött a »Wecker«, mikor költött.

Ha új választás lesz — pedig lesz, akkor... Talán lesz még egyszer ünnep a világon.

P—y.

* * *

Az esti lapok szenzációs doigokat közölnek a válság történetéről. Itt adunk egy pár érdekes részletet.

Az utolsó napok története

Ott indul, mikor gróf Goluchovszky a király budapesti tartózkodása alatt utoljára járt Budapesten. Akkor mindössze annyit irtak a lapok, hogy Goluchovszky nemcsak a maczedón-kérdés miatt jött, hanem a magyar válság tárgyában is szándékozik a királynak előterjesztést tenni. Nem tudjuk, hogy az utóbbi hír indiszkréczió folytán került-e nyilvánosságra, avagy a külügyminiszter ur maga lancirozta-e; valószínűbb az utóbbi feltevés, mert Goluchovszky ur nagyon radikális módon akart belenyúlni a magyar válságba és ebből nyilvánosan is akart volna elismerést meríteni.

Goluchovszky fondorlatai

a válság kezdete óta Magyarország ellen irányulnak: belőle kiveszett az a tudat, hogy ő közös miniszter és hogy a törvény eltiltja bármelyik állam belügyeibe való beavatkozástól; ő teljesen Lueger és Körber vizeiben evez, és az ő malmukra hajtja a vizet. Legutóbb egy manifestum tervezetét hozott Budapestre, melyet kibocsátásra ajánlott, mely azonban nem a magyar nemzet megnyugtására, hanem megijesztésére szolgált volna és amelyhez képest a chlopyi hadiparancs valóságos diszhmnusz a magyarságnak. A manifestum egyenesen a magyar-ágnak szólt volna, tartalma a nemzeti követelések határozott és teljes visszautasítása, a parlamentárizmus elítélése lett volna. Zíródott ez a jeles okirat hivatkózással a hadsergre, amolyan erős kardcsörtetéssel, mely körülbelül annyit jelentett volna, hogy a magyar alkotmány végső elemeiben az o ztrák kard.

Ugy látszik, hogy a magyar környezet és a magyar levegő hangolták a királyt, hogy Goluchovszky tervét félredobta és elállott követlenül a nemzethez intézett kardcsörtetéstől.

Andrássy Gyula titkos szerepe.

Mikor a király innen elmozdott, az volt a terve, hogy bécsi tartózkodása alatt folytatni

fogja a kibontakozási munkát, még pedig úgy, hogy egy magyar politikust megbiz a kabinet-alakítással, de előzetesen az illetővel tisztába hozza a függő politikai kérdéseket és időt enged a szabadelvűpártnak, hogy programmot készítsen, mely összhangban van a megbízandó miniszterelnök felfogásával. Gróf Andrássy Gyula három ízben volt Schönbrunnban a királynál kihallgatáson, anélkül, hogy erről hírt adtak volna és anélkül, hogy magánúton valami kiszivárgott volna. Közte és a király között formális tárgyalások folytak, melyekről idehaza csak Khuen-Héderváry tudott. Ezekre célzott Khuen, mikor azt mondta a kormánypártiaknak, hogy néhány napig legyenek türellemmel.

Párhuzamos akció Budapestén.

Mialatt gróf Andrássy Gyula titkon Bécsben tartózkodott, Heronymi és társai Budapesten egy programmon dolgoztak, mely Andrássy miniszterelnökségének alapjául szolgált volna. A kormánypártnak nyolcz tekintélyes tagja dolgozott napokon át a programmon, mely szeptember 17-én délelőtt 11 órakor végleg elkészült és amelyről a nyolcz közreműködött képviselő azt mondja, hogy nemzeti szempontból küöb volt a nemzeti pártiak által felállított programmot. Ugyancsak csütörtökön délutánra újabb meghívása volt Andrássy Gyulának Schönbrunnba. Már tudomása is volt a program elkészültéről, valamint arról, hogy az ő-szabadelvűek ezen az alapon belamennek a kabinetbe és elvállalják a garanciát a koronával szemben, hogy a helyzetet kitisztazzák.

A közbejött bomba.

Ebbe a helyzetbe pattant bele a chlopyi bomba. A kibontakozás megakadt és a miniszterelnöki megbízatás is abbamaradt. A változást Goluchovszky, Körber és Beck okozták, akik egy részét annak, aminek aláírását a király Budapesten megtagadta, Chlopyban egészen incozidntaliter kicsalták a királytól azzal a határozott szándékkal, hogy a folyamatosan levő kibontakozási akciót megakaszszák. Es amint a tények mutatják, ez a számítás helyes is volt; teljesen bevált.

A csütörtöki kihallgatás Schönbrunnban.

A király Chlopyból hazajövet, Schönbrunnban még csütörtökön a hadiparancsnak nyilvánosságra jutása után újból fogadta gróf Andrássy Gyulát és mintha semmi sem történt volna, folytatni akarta vele a tárgyalásokat a válság megoldása tárgyán. Andrássy eleinte kissé zavarban volt, de végül bevallotta, hogy meddő dolog a tárgyalások folytatása és hogy most nem lehet kibontakozásra gondolni, míg a chlopyi hadiparancs ügy nem jön tisztába. A király ez a kijelentés valóságos meg-

Az iskola idény beálltával különböző alaku kötökosarak, iskolataskák, melyek legolcsóbb árakban lesznek árusítva. Továbbá nagy választék gyermekkoscsikban, utazó kosarakban stb.

Számos megrendelést kérve kiváló tisztelettel

OPPENHEIM F. VILMOS kosáráru kereskedése

Nagyvárad, Fő-utca, Barts-ház.

401.

Nagymennyiségben megerkeztek
szőlő szállító kosarak

5 és 10 kilós ürtartalommal.

lepte; az ő nézete az volt, hogy ő egyszerűen hadiparancsot irt alá, melyben elismeri a hadsereg érdemeit és elejét veszi a hadsereg esetleges nyugtalankodásainak; nézete szerint a fogalmazvány félremagyarázása okozhat csak nyugtalanságot Magyarországon. Gróf Andrássy Gyula azonban nem merte ezt a magyarázatot magáévá tenni és a megváltozott helyzettel szemben nem mert további tárgyalásokat sem folytatni. Így szakadt meg Andrássy és társainak kibontakozási akciója és Andrássy-nak tervbe vett miniszterelnöksége.

A szomorú párttörzs.

A kormánypárt belső területén a legszomorúbb az ő-szabadelvű törzs. Amelynek most minden törekvése csak arra irányul, hogy a koronát védjék, ha kell, a nemzet ellenében is. Tegnap éjfélkor hosszú csatárláncban lépkedtek a Royal-szállóból a Kerepesi-útra, közre fogva Tisza István grófot. A legkomorábban lépkedett Berzeviczy Albert. Az egyik szélen Rudnyánszky Béla és a másik szélen Papp Géza. Egy sort léptek, majd megállottak. A New-York palotája előtt öt percznyi pihenő volt és áhitattal tekintettek fel az emeletre, ahol »Legőbb« pártihívők, Gajáry Odón lakik. A beszélgetésükből csak annyi derült ki, hogy félnek a leszavaztatástól. Azt sejtik, hogy már maga a kitűnően szervezett Apponyi-gárda le fogja szavazni Khuen gróf előterjesztését a pártértekezleten. Annyi már most bizonyos, hogy Darányi Ignác, Plósz Sándor nem vállalnak tárczát Khuen gróf kabinetjében.

A mai helyzet.

— A szabadelvűpárt bomlása. —

A tíz hónapja tartó küzdelem után végre elérkezett a szabadelvűpárt állásfoglalása. Már hetek óta hangzattal a szabadelvűpárt értekezletének szükségességét, míg végre az ismeretes hadparancs az ellenzők nagy táborát is meggyőzte, hogy a szabadelvűpártnak immár kötelessége a fejleményekkel szemben állást foglalni.

Tegnap már csak az volt a kérdés, vajjon 22-én, vagy 23-án legyen-e az értekezlet. Es a szabadelvűpárt zöme, mely 1 hónapig nyugodtan várt, ez alárendelt kérdésnél oly hevesen összeküldözött, hogy Darányi, Tisza és Andrássynak óriási mefeszítésbe került a kedélyeket ideig-óráig megnyugtatóni.

Ez tegnap még sikerült, de a holnapi események valószínűleg a szabadelvűpártnak szétfelbomlását és egy új, erőteljes, egészséges pártalakulásnak fogják útját egyengetni.

A hadparancs sérelme a volt nemzeti pártot a hazafiúi kötelességek teljesítésére serkentették. Apponyi vezérlelével 65 ember készen áll, hogy a Magyarországon esett sérelemnek elégtételt szerezzenek.

Az ő-szabadelvűpártnak mintegy 65 tagja mind-minden helyeslik Apponyi állásfoglalását és többé sem párttekinetnek, sem esetleges ellenszenv által nem fészélyeztetik magukat és nyíltan, Apponyival váelve fognak közös nemzeti követelményeink érdekében sikra szállani.

A szabadelvűpárt korf utai tisztában vannak a párt többségének állásfoglalásával és most már csak arra törekednek, hogy Apponyi nimbuszát lehetőleg a minimumra redukálják. Hogy miként vélik ezt elérhetőnek, erről egyik előkelő szabadelvű tudósoknak akként nyilatkozott, hogy ennek egyelőre titokban kell maradnia.

Nem tuduk, vajon a nemzeti kaszinóban ma délután folyt-e a konferencia, melyen Apponyi, Széll, Tisza, Andrássy vettek részt, nem-e módosítják megbeszélésére irányult-e. Hogy miről tanácskoznak, arról természetesen még

eddigéle nincs pozitív értesülés, de több, mint bizonyos, hogy Apponyit befolyásolni akarták, hogy a felirati pontozatoknak oly irányt szabjon, amely az ő esetleges álláspontjukkal nem ellenkezik. Hogy sikerült-e az irányban a konferencia, erről a szabadelvűpárt holnapi értekezlete fog számot adni.

Ausztria és a szabadelvűpárt.

A korona és vele együtt Ausztria is mindent attól tesz függővé, hogy milyen álláspontot foglal el szerdai értekezletén a szabadelvűpárt. Itt nagyon jól tudják, hogy a helyzet egy ki van élezve, ahogyan 1849 óta még soha. Az osztrák intéző körök és a korona további magatartásukat attól teszik függővé, hogy miképpen dönt a szabadelvűpárt a következő kérdésekben:

1. Megmarad-e a magyar parlament többsége a mai összeállításában, vagy kiválnak-e belőle a nemzeti követelményeket hangoztató nemzeti pártiak?
2. Tud-e a többség olyan programot felállítani, melynek alapján felelős kormány tovább viheti az ügyeket?
3. Képes-e a többség arra, hogy az obstruáló ellenzékkel erélyességével féken tartassa?
4. Összeegyeztethető lesz-e a többség által hozandó határozat a királynak immár mind-n kétséget kizárólag megjelölt álláspontjával?

Ebből tehát az tűnik ki, hogy minden, ami azután történni fog, a szabadelvűpárt, illetve a többség magatartásától függ. Hogy a szabadelvűpárt a maga részéről nem járul hozzá, hogy a helyzet a koronával szemben még jobban kislesedjék s a többségből kiszorítja a korona álláspontjával ellentétes elemeket, ezt várják B-csben.

A király hajlandó megadni mindazt, amit a katonai kérdésekben Széllnek és Fejérvárynak megígért. De egy hajszállal semmi többet. Itt elismerik, hogy a hadiparancs felette szerencsétlenül volt megszövegezve, de azt hiszik, hogy Magyarországon senki sem gondolja komolyan azt, hogy a király megakartja sérteni a magyar nemzetet.

Nemzetiségek összeesküvése Magyarország ellen.

Nagyszeben, szept. 22.

Megbízható forrásból értesíthetem önöket, hogy a nemzetiségi képviselők összeesküdtek a magyar állam ellen. Nagyszeben és Turóc-Szt.-Márton közt, az utóbbi napokban élénk táviratváltás folyt. Az az értesülésem és elég megbízható, hogy a nemzetiségi képviselők az esetre, ha a képviselőház feliratot intéz a felséghez a katonai követelmények tárgyában, ők külön feliratban fejezik ki alázatos hódolatukat a felség iránt és jelelik, hogy a hadparancsok minden szavát, a mely biztosítja az állam valamennyi néprözsének békéjét, köszönettel és mély hálával fogadják.

Tisztelettel kérjük azon előfizetőinket, kik a mult, valamint a jelen évről hátralékban vannak, hogy előfizetési díjaikat mielőbb kiegyenlítsék szíveskedjenek.

Régészeti és történelmi muzeum (Schlauch-park) nyitva minden vasárnap és ünnepnap d. e. 10 óráig fél 1-ig és d. u. 3-5-ig 10 kr-ért. Kedden és csütörtökön d. u. 3-5 óráig 20 kr-ért. Más időben 50 kr.

Liberalismus és ethika.

— A nagyváradi kir. kath. jogakadémia megnyitó ünnepélyén előadta: Dr. Persz Adolf.

Mindenfelől hangzik a jelszó, olykor kiélesedve ádáz csatakiáltással: liberalismus!

Mindenfelől csak egy beszégetnek, nyűzsögnek az emberek, fölemelt fejjel, kidüllesztett mellvel vallván: én liberalis vagyok! Sőt egymásra licitálnak, számosan hangoztatják: én még liberalisabb vagyok! s egyik-másik kétkedve mondja: én vagyok a legliberalisabb!

Kérdés: mindenki teljesen tisztában van-e az iránt: tulajdonképpen mi hát az a liberalismus? Mi a fogalma, a lényege? s kivált miben áll az értéke? s hol vannak a véghatárai?

Bizony nagyon érdemes ezekről gondolkodni.

Persze manapság ki ér rá? s kinek volna kedve: az efféléken tündönni, hiszen uton-utófélen készen kínálgatják: a politikai és társadalmi czukraszatokban praeparált bonbonokat, különféle töltelékkel!

Ime, jeleztem mai elmélkedéseim tárgyát.

Igen röviden fogok szólni. Az alkalomhoz mérve csak vázlatot nyújthatok. S csakis a legjellemzőbb mozzanatokra szorítkozom.

S igen egyszerűen fogok szólni. Minden frázistól tartózkodom. Utálom a frázist, mert tapasztalásaim szerint: vagy a semmit törekszik valaminek feltüntetni, vagy a kellő argumentumok hiányát palástolja, vagy tetszetősen lopva hazudik, vagy bujkál úgy, hogy ha az egyik oldalról támadják, a másik felet mutogatja s arra hivatkozik, hogy ez az igaz!

De hát a kitűzött tárgyra térve, tegyük föl, hogy valaki komolyan és alaposan a végeire kíváncsi járni: mi a liberalismus? ugyan hova forduljon?

A tudományhoz! ugy-e?

Kérem, a tudomány egy végtelen utvesztő!

Sz-rencsére: van egy kivezető Ariadne fonala. Tudniillik ott vannak a legegyszerűbb segítő apparátusok: a L xikonok.

Ezeket tudósok szerkesztik, kellő intelligenciával rendelkező nem tudósok, vagy akár tudósok számára, mert ez utóbbiak is kölcsönös utbaigazításokra szorulnak, a tudományok hajdantól fogva nagyon heterogén ágai végett s ma azért is, mert bármely ág, a specialitással, úgy megdagadt, hogy már egy fejbe bele sem fér.

Hamarjában vegyük tehát elő: például a Brockhaus: régi jó hírű, német L xikont. Különben is a német tudást rendszerint kiváló alaposságáért dicsérgetik.

Lapozzunk.

Liberalis, liberalismus. L betű. Megvan.

Olvassuk.

Liberalis: eredetileg annyit jelent: bőkezű, adakozó.

Liberalismus: mint pártnév először Spanyolországban fordul elő: Cadixban, 1811. évben, a kortes többsége nevezetett így, a *servilisékekkel szemben* s ilyenképpen lett általánossá.

Eszerint a liberalismus elnevezés először a politikában szerepelt, még pedig a mondott értelemben.

Jó. Helyes.

De akaratlanul eszembe jut, s mintha önmagamnak közbe szólnék, megjegyzem: azóta gyakran megessett, hogy a liberalismus éppen nagyon is s-ruvis tudott lenni!

Menjünk tovább.

A kézbevevett Lexikon, folytatólag, igen természetesen Németországra rúfálta s azt mondja, hogy itt a felszabadítási harcok alatt 1848-ban liberalisoknak azok nevezettek, kik az állam, egyház s a tudomány körül, többé-kevésbé a feálló dolgokkal ellentétben, a *szabad eszmék* előarczosaik voltak, kivált pedig azok, akik a modern angol francia alkotmány perthivei gyanánt szerepeltek.

Jól van. De egyelőre megfigyélés nélkül maradt: miben áll a szabad eszme.

Azonban lépjünk át magyar földre s vegyük elő a Pallas-L xikont.

Befejezem igénytelen előadásomat.

Az isteni Gondviselés útjai beláthatatlanok, de közönséges emberi számítás szerint: én, ez-
uttal, ezen a helyen, *ilyen alkalommal*, leg-
utólszor beszéltem.

Beszéltem mint vén ember, mint öreg ta-
nár, akit már proskribáltak, akinek már rázzák
a székét, imperative kiabálván: succedant alii,
veteres emigrate colonii *magyarul*: félreisínen,
hadd jöjjen az új nemzedék, az új irány: hadd
jöjjen az evolúció!

Beszéltem mint olyan ember, mint olyan
tanár, a kiből egy egész életnek mindenféle
viszontagságai sohasem birták kiadni az ideáliz-
must, aki a legfőbb igazságot a történelemből me-
reítette s a jövőendő időknek ezek szerint adna
becsületes jó tanácsot, aki nem restelli régi
lornak dicsőségét zengeni, aki a magasabb és
nemesebb emberi önértéknek kíván szerepet
juttatni, végre aki nem fél a büntetőörvény-
könyvtől, mert semmiben sem akar azzal ellen-
kezébe lépni.

Felhasználtam, felhasználom ezt az al-
mat arra, hogy az *elfajult* liberalizmussal tel-
ített, s etikai motívumokban és tulajdonsá-
gokban eljlesztően szökölködő tudomány ellen,
s legfőképpen a magyar tudománynak legújabb
keletkezett s terjedő látszó, demoralizáló és
destruáló irányja ellen, lelkem mélyéből tiltá-
kozzam.

Jól tudom, hogy magában az én gyenge
szavam, az én tiltakozásom, fel nem tartóztat-
hatja azt a szellemi és erkölcsi vízzönt, mely
esetleg a világ s talán hazánk nagy részét el-
fogja boríthatni.

De büszke és boldog vagyok azon öntu-
datomban, hogy legalább én is egy szegyet ver-
hetek be abba a tükörbe, melyen a valódi
igazság, az örök eszmény, erős hitem szerint
a jó óben, előbb vagy utóbb, biztos partot,
szilárd talajt fog előrel.

S meg vagyok győződve, hogy ez az én
erős, megingathatatlan hitem: az igazi huma-
nizmusnak — *apothéozisa*!! — — —

Előfizetési felhívás.

Az új évnegyed küszöbén bizalommal
fordulunk a nagyközönséghez, mindazokhoz,
akik elveinket és irányunkat ismerik s méltá-
nyolják. Nehéz időkben becsülettel álltuk
meg helyünket, s hisszük, hogy a közönség
bizalma nem fordul el tőlünk, hanem annál
nagyobb mértékben mutatja irántunk ragaszk-
kodását, minél nagyobb szükség van küzdeni
a destruciv irány ellen.

Programunkat ismeri a közönség. Cél-
unk egy minden politikai pártól független
kath. irányú lapot adni, mely Nagyvárad és
Bihar megye érdekeit védve, e mellett hű
tükre legyen a főbb országos, kivált katholi-
kus szempontból érdek-eseményeknek.

Budapesti tudósaink szívesen és kimeri-
tően értesít minden nagyobb fővárosi ese-
ményről, országgyűlési tudósításaink nemcsak
hírek és hírek, hanem egy fél nappal meg-
előzik a budapesti lapokat.

A vidéki és országos eseményekről jól
szervezett levelezői karunk értesít a megye
minden pontjáról s az ország nagyobb váro-
sairól.

Kérjük t. olvasóinkat, hogy lapunkat
pártolják, és ismerőseik körében terjesztve
szíveskedjenek, hogy a ker sz ény eszmék
elterjedjenek a nép minden rétegében.

A "TISZÁNTUL" szerkesztősége és kiadóhivatala.

Felfizetési árak:

A kiadóhivatalban átvéve:

Egész évre — — — — 16 kor.
Negyedévre — — — — 4 .

Helyben házhoz hordva:

Egész évre — — — — 20 kor.
Negyedévre — — — — 5 .

Vidékre postán szállítva:

Egész évre — — — — 24 kor.
Negyedévre — — — — 6 .

UJDONSAGOK.

TAJÉKOZTATO.

Szept. 27. Katholikus legényegylet szüreti mulatsága a Fekete Sasban.

* Dr. Radu Demeter püspök üdvözlése.

Dr. Radu Demeter nagyváradai gör. kath. püs-
pök aug. 16-án végbement ünnepélyes beiktatá-
sán Nagyvárad város hivatalosan képvisel-
tette magát. A város törvényhatósági bizott-
sága szeptemberi közgyűlésen elhatározta, hogy
az új nagyváradai főpásztort átiratban üdvözlí s
hazafias működésében készséges támogatásáról
biztosítja. A polgármester a napokban juttatta
Dr. Radu Demeter püspök kezéhez a város
törvényhatóságának üdvözlését, a mely a követ-
kező:

Nagyvárad város törvényhatósága őszinte
örömmel veszi tudomásul, hogy ő cs. és ap.
kir. Felsége legfelsőbb elhatározásával nagy-
váradai gör. szent. püspökké méltóságodat ne-
vezte ki s püspöki székét f. é. augusztus hó
16-án elfoglalta s ez alkalommal elmulasztat-
lan kötelességének tartja és kedves köteles-
ségének ismeri, hogy kifejezést adjon annak,
miszerint főpásztori működésében szeretett
magyar hazánk valamint Nagyvárad város
jöletere és felvirágzására irányuló hazafias
tevékenységében mindenkör a legnagyobb
örömmel és készséggel támogatni fogja.

Nagyvárad, 1903. szept. 10.

Nagyvárad közönsége nevében

Rimler Károly,
polgármester.

* A gyulai róm. kath. főgimnáziumnál
a folyó tanévben megnyílt első osztály elá-
tására a gimnáziumi bizottság már megsze-
rezte az alkalmas tanerőt Schmidt Alajos
munkácsi kath. főgimnáziumi tanár és interná-
tus prefektus helyett, ki — mint említettük, —
megválasztása után, illetve a megválasztásnak
egyházmezei hatósági jóváhagyása előtt pá-
lyázatát visszavonta. Az említett tanári állásra
a bizottság legutóbb tartott gyűlésén Mérey
Gyulát választotta meg, ki helyét már el is
foglalta.

* Házaság. Kovács József nagyváradai
kit. ítélő áblaitanác-jegyző tegnap, kedden kötött
házaságot Aradon a minoriták templomában
Ember Iván b. pénzügyigazgató és neje Sze-
berényi Ilona leányával ilonkával.

* Merénylet Rakovszky István ellen.
Rakovszky István néppárti országgyűlési kép-
viselő súlyos betegon hozták haza birtokáról,
ahol a legutóbbi napokban tartózkodott. Ra-
kovszkyt az egyik erdésze, más verzió szerint
egyik bérese megleste az erdőben, ahol a kép-
viselő vadászni járt és orvul rálőtt. Rakovszky
a bal kezén súlyosan megsérült és az a veszély
fenyegeti, hogy a sérült kezét amputálni
kell. Rakovszky a betegsége miatt nem jelen-
hetett meg az Apponyi által összehívott kon-
ferencián, amelyre Apponyi őt is meghívta.

* Ha a földet felosztanák. A szocializ-
mus elvének gyakorlati kivitele a földfelosztás.
Összük szét az összes földeket. Mindenki-
nek jussón, annak is, a kinek eddig nem volt. Mi
jogon van némely embernek sok földje, más-
nak semmi. Próbáljuk csak Magyarországon föld-
jét egymás között felosztani: Magyarország ösz-
szes földterülete kitesz körülbelül 50,000,000,
szóval ötven millió katasztrális holdat. Ebbe
bele van számítva még a Tátara, meg a Rete-
zát hegyek teteje is. Ebből az ötven millió
hold földből körülbelül tíz millió hold, erdő-
borította sziklas hegyes vidék vagy nádas ár-
terület. Marad negyven millió hold termő föld.
Magyarországnak van közel husz millió lakosa.
Most tessék ezek között azt a negyven millió
holdat szétosztani. Mindenki-
nek jut két hold. De

nem mindenki kap buza, vagy kukoricaföldet.
Egyiknek jut buza, a másiknak kukorica,
a harmadiknak réti, a negyediknek ugar. Az
osztzkodásnak aztán mi lenne a vége? Aki-
nek ugar vagy kukoricaföld jutott, az haragud-
nak és méltán kérdezhetné, hogy mivel különb-
nála az a másik ember, aki buza, földet ka-
pott. De meg azok is veszekednének egymás-
sal, akik buza, földhöz jutottak, mert egyiknek
jobb, a másiknak silányabb minőségű földet
osztának. A földosztás vége az lenne, hogy
az emberek egymás fajtát vernék be. És igazuk
is volna. Milyen jogon kapna az egyik termé-
keny buza, földet, a másik sovány legelőt, az
alföldön, a másik hegyvidéken, az egyik város-
ban, a másik falun stb. Nem, a földosztás nem
lenne jó.

* Tűz Pecze-Szöllősen. Tegnap reggel
pusztító veszedelemmé válható tűz támadt Pe-
cze-Szöllősen Bakter Péter telkén. Az istálló
gyuladt ki, s csakhamar úgy elharapódzott a
pusztító elem, hogy az istálló épülete menthe-
telen volt, s a lakóházba is belekaptak a láng-
ok s ennek tetőzete is a lángok martaléka
lett. Szerencsére az istállóban már szarvas-
marha, vagy egyéb jószág nem volt s így a
rozzant istálló s a lakóháznak egyrészen ki-
vül több kár nem eshetett. Az épület biztosítva
volt. A kár 6—800 korona.

* Hymen. Zolt Ede, Tóth Miklós közkör-
bázi ellenőr fia eljegyezte Janousek Károly
műkertész bájos leányát, Annuskát.

* Tüntető oláhok egy püspök körútján.
Pap János gör. kel. román püspök szeptem-
ber 20-án Nagyszent-miklóra érkezett, hogy
részt vegyen az itteni görög keleti román tem-
plomnak felszentelésén. A püspök Apátfalva
felől érkezett kocsin N. Szt.-Miklóra. Ő Csana-
don a n.-szt.miklósi járás főszolgabírája üdvö-
zölte a püspököt. Kinos feltűnést keltett, hogy
az itteni lovas legények, — akik teljesen oláh
nemzeti viseletben voltak, — nagy báránybőr
süvegük oldalán román-nemzeti színű kokár-
czat viseltek, amelyeket azért a csendőrök
felszólításának, nem távolítottak el süvegeik-
ről. A csanádi diadalkapu pedig kizárólag
román-nemzeti színű szalagokkal volt feldíszítve.
A nagy-szent-miklósi határon Sztójkanescu
Traján községi bíró üdvözlölte a püspököt haza-
fias magyar beszéddel. Pap püspök déli 12
órákor érkezett meg Nagy-Szt.-Miklóra, ahol
leszállván kocsjáról, áldást osztott, majd laká-
sára hajtatott. Este lakóházát rendezték a
püspök tiszteletére. Az újonnan épült tem-
plomot 21-én szentelték fel nagy ünnepélyes-
ségek között. Ugyancsak ekkor tartották meg
az oláh tanítók nagygyűlésüket, melyen három
distriktusból 180 oláh tanító vett részt.

* Mi a vallása? Egy Kemény Adolf nevű
panaszost hallgat ki a törvényszéki büntető ta-
nács elnöke. Az általános kérdésekre kéri az el-
nök a panaszozt:

— Mi a vallása?

— Mi volna más, mint keresztény katolikus
— felelt a jóképű panaszos, a kinek nagyon is ke-
leti szabásu orra van.

— Ez nem olyan természetes, mert a vallás
nincs senkinek sem az orrára írva s így lehetne
maga izraelita is.

— Tévedni méltóztatik, mert a zsidókat
ma törvénybe idézni tilos, lévén azoknak »Ro-
hasonok«-juk.

— Bizony erről csakugyan megfellekentem.
De honnan tudja ezt maga olyan jól?

— Kikeresztelkedett zsidó vagyok, felelt a pa-
naszos nagy derűtséget kelve.

* Nem szolgálunk tovább! Brassóban a
2. és 50. gyalogezred harmadik évet szolgáló
magyar és román legénységéből mintegy ötvenen
zajongva végigvonultak az utcákon és azt kiál-
tották: »Nem szolgálunk tovább!« A városi ható-
ság rendőröket vezényelt ki a rend helyreállí-
tására.

tására, kiket a néptömeg megabozgolt. A katonákat lecsillapítani igyekeztek — sikertelenül. Végre csendőrök léptek közbe, mire a tüntetők eloszlottak.

• **Pintye Györgyöt újra letartóztatták.** *Pintye György*, a hírhedt aradi ex-detektív és pénzhamisító állandóan foglalkoztatja a nagyváradai bíróságot. Megírtuk, hogy néhány hét előtt ismét rajta csípték a pénzhamisításon és a rendőrség letartóztatta. *Pintye* akkor nagy betykén jelentette ki:

— Csínálhatnak amit akarnak! Nekem ugye lesz bajom, mert engem boldognak nyilvánítottak!

Ugy is történt. Az aradi hatóságok átküldték *Pintyét* a nagyváradai kir. törvényszékhez, mely a pénzhamisítás ügyében itélkezni bivatott. *Pintye* csak pár napig őlt Nagyváradon. A vádtanács szabadlábra helyezte, azzal az indoklással, hogy — elmebeteg. Mikor ugyanis tavaly pénzhamisításért le volt tartóztatva, a törvényszéki orvosok konstatálták róla, hogy elmebajos és a főtárgyaláson az ügyész elejtette a vádat. Ezen az alapon bocsájtották most is szabadon, de azóta — úgy látszik — a nagyváradai törvényszék is meggyőződést szerzett róla, hogy *Pintye* az ő állítólagos elmebajával orránál fogva vezeti a bíróságot. Az elmebajos pénzhamisítót — ki szabadon bocsátása után ismét hazament Aradra — tegnap újra letartóztatta a rendőrség, de most már *Ember Géza* nagyváradai kir. törvényszéki vizsgálóbíró megkeresésére árt az aradi rendőrséghez, tartóztassák le *Pintyét*, mert alapos a gyanú, hogy csak szimulálja az elmebajt. Tegnap délelőtt *Csernovits Páter* utca 18. sz. lakásán tartóztatta le *Mátyás* detektív *Pintye* Györgyöt, akit nyomban átszállították Nagyváradra az ügyesség fogházába.

• **Halálozás.** Résztvétel vettük a következő gyászjelentést:

Özv. dr. Pálffy Ignáczné szül. Mandák Ilona; gyermekei: Szilárd, László, József, Jenő, Ilonka, Tibor, Irénke és Emil; testvére: Pálffy Juliánna özv. Fruth Adolfné; sógor és sógora: Dr. Réthy Sándor és neje Mandák Irén, Mandák Gyula, özv. Mandák Józsefné, özv. Mandák Dezsőné, valamint számos rokonok nevében mély fájdalommal tudtjuk a szeretett férjnek, édesapának, testvér, sógor és rokonunk dr. *Pálffy Ignác* ugrai körorvosnak f. hó 22-én, életének 61-ik, boldog házassága 27-ik évében, hosszas szenvedés után történt vészos elhunytát. A megboldogult földi maradványait f. hó 24-én, d. e. fél 11 órakor fognak a ref. egyház szerartása szerinti ima után Tégla-vető-utca 957. sz. háztól az olaszai temetőben örök nyugalomra tételni. Mely végzés-tességeit az elhunyt rokonai, barátai, karsársai tisztelettel meghívotnak. Nagyvárad, 1903. szept. 22.

x Olvasóink figyelmébe ajánljuk *Reisz és Porjes* bútorkereskedő cég lapunk mai számában közölt hirdetését. 296.

x Felhívjuk t. olvasóink figyelmét *Szabó és Hajnal* jóhírű fűszerkereskedő cég lapunk mai számában levő hirdetésére. 117

EGYESÜLETEK.

A katolikus nagygyűlés.

Emlegettük már, hogy a Magyarországi Katolikus Egyesületek Országos Szövetsége az idén is nagygyűlésre hívja össze az ország katolikus közönségét. A nagygyűlésre gróf *Zichy János* elnök a Katolikus Egyesületek Országos Szövetsége nevében most a következő felhívást bocsátotta ki:

A magyarországi Katolikus Egyesületek Országos Szövetsége a folyó évben is, Katolikus Nagygyűlésre hívja össze Magyarországi katolikusait. Ősze akarunk jönni ez évben is, akik egyet vagyunk hitben, hazaszeretletben, hogy vallomást tegyünk hitünkéről, hűségünk-

ról, ragaszkodásunkról Anyaszentegyházunk iránt s megerősítsük egymást a hitben, lelkesítsük egymást a további munkára, küzdelemre. Tanácskoznai akarunk ez évben is teendők felől, melyek a jövőben reánk várnak, az eszközökről, melyek segítségével megvédeimezhetjük Egyházunk jogait, mélyíthetjük a katolikus társadalmi tevékenységet, terjeszthetjük a katolikus eszmék uralmát, felelhetjük népünket az anyagi és erkölcsi jólét magaslataira s nagygyűlést tehetjük a drága magyar hazát. Magyarország katolikusait! E nemes, hazafias munkából ne vonja ki magát senki. Ezek és ezek, szegény és gazdag egyaránt, papok és világiak, mind, aki csak teheti, hallgassa meg hívó szavunk és sorakozzék kibontott zászlónk alá, melyről hitűnknek és hazaszeretetének magasztos jelszavai ragyognak felénk. A Negyedik Országos Katolikus Nagygyűlés október 19—22. napján fog megtartatni, a nagyméltó águ püspöki kar védnöksége mellett Budapesten, az ország fő és székvárosában. A nagygyűlésnek rend-s tagja lehet minden katolikus férfi, ki ezen szándékát folyó évi szeptember hó 30-ig a nagygyűlést előkészítő bizottság irodájában (Molnár-utca 11. Katolikus Kör) bejelenti s tagsági díj fejében 4 koronát fizet. A rendes tagok részvehetnek a szakosztályi üléseken, a nyilvános üléseken, a nagygyűléssel kapcsolatos ünnepeken s a szakosztályi üléseken szózási és szavazási joggal bírnak. A hölgyek pártoló-tagjai lehetnek nagygyűléstőlunknek s tagsági díj fejében 2 koronát fizetnek. A pártoló-tagok a nyilvános üléseken s a nagygyűléssel kapcsolatos ünnepeken vehetnek részt. Kedvezményes utazásról, ételmezésről, lakásról gondoskodva leendő s a szegényebbeknek a tagsági díj elengedtetik. A részletes programot id-jekorán fogjuk megküldeni a jelentkezőknek. A jelentkezőket, hogy mindennel id-jkorán készen legyünk, kérjük legkésőbb szeptember hó 30-ig beküldeni. Budapest, 1903. Kisasszony-napján. A Katolikus Egy-sületek Országos Szövetsége nevében: ifj. *Zichy János* elnök. *Gyürky Ödön* titkár.

Igazságszolgáltatás.

Véres esküdttválasztás.

— Itélet. —

Tegnap délelőtt hozott ítéletet a nagyváradai törvényszék esküdttbíró-sága *Szabó S. József* belfényári gyilkos fölött, a ki dulakodás közben *Fodor Béla*t halálosan megsebzte.

A halalt okozó súlyos testisértséssel vádolt *Szabó József*-et súlyos hét évi fogházzal sújtotta az esküdttbíró-ság ítélete.

A tárgyalás tegnapi folytatásán a pörbeszédekre került a sor. *Korn Lajos* a beigazoló tanvallomásokra építve vádját, halált okozó súlyos testisértséért vádolt szigorú megbüntetését kéri. Dr. *Dési Géza* helyett dr. *Ardelean József* mondott hatást keltő jgi érvekben gazdag védő beszédet *Szabó József* mentésére.

A pörbeszéd-ek után az esküdtek rövid tanácskozásban meghozták marasztaló verdiktjüket, melynek alapján a büntetőtanács 7 évi fogházra ítélte *Szabó S. Józsefet*.

TANUGY.

Iskolaszéki ülés.

Nagyvárad város iskolaszéke holnap, csütörtökön délután 4 órakor ülést tart, melyre a következő meghívót bocsátották ki: Nagyvárad város községi iskolaszékének tagjai tisztelettel kérem, hogy a f. hó 24-én d. u. 4 órakor a városhaza nagytermében tartandó rendes havi ülé-s-re teljes számban megjelenjenek. Nagyvárad, 1903. szept. 22. *Rimler Karoly*, iskolaszéki elnök.

Az ülés tárgyai:

1. Elnöki jelentések. 2. Csoportigazgatók jelentései. 3. Közigazgatási bizottság 416—1903. kb. sz. végzése az elemi iskolai tanítók II. korpótékának fedezése tárgyában. 4. U. a. 540—1903. végzése a f. évi július 6-án megtartott tanító választás jóváhagyása tárgyában. 5. Városi tanács 7934—1903. sz. végzése az 1899—1900 tanévi behajthatatlan tandíjak törlése tárgyában. 6. Ugyanannak 7396—1903. sz. végzése az iskolai értesítők előállításáért 1244 korona kiutalása tárgyában. 7. U. a. 8790—1903. sz. végzése a velencei vegyes iskola elhelyezése tárgyában. 8. A csoportigazgatói teendők végzésével megbízandó tanítók kijelölése. 9. Szűcs Izó ipariskolai igazgató előterjesztése a rajzoktatás tárgyában. 10. Törvényhatósági bizottság 304—9017—1903. számú végzése, az 1903—4. tanévi költségelőirányzat tárgyában. 11. Közigazgatási bizottság 579—1903. kb. számú végzése ugyan e tárgyban. 12. Városi tanács 9669—1903. számú végzése az újonnan megválasztott tanítók fizetésének folyósítása tárgyában. 13. U. a. 19218—1903 számú végzése Csathó Gábor és T. részére 686 korona 72 fillér kiutalása tárgyában. 14. Winkler Lajos polgári iskolai igazgató 306—1903 sz. előterjesztése. Rákos Vilmos 100 korona számla követelésének kiutalása iránt. 15. Markovits Pál tanító kérvénye négy havi szabadság engedélyezése iránt. 16. Deutsch Sámuelné oláh szent-miklosi lakos kérvénye tandíj elengedése tárgyában. 17. Biró János hírlapíró ajánlata „Nagyvárad utmutató” című művének használatba vétele tárgyában. Jelen tárgysorozat 1—9. pontjai alatt felsorolt tárgyak az „Utastás” 9. §-a értelmében még az esetben is érdemleges elintéztést nyernek, ha az iskolaszéki tagjai az előírt számban nem jelenének meg a gyűlésen.

IRODALOM.

A M. Protestáns Irodalmi Társaság vándorgyűlése Nagyváradon.

Nagy ünnepek színhelye lesz Nagyvárad ma és holnap. A Magyar Protestáns Irodalmi Társaság tartja itt VII. vándorgyűlését, amelyre az egész országból a legkiválóbb protestáns egyházi és világi férfiak sereglének össze.

Tegnap már sokan érkeztek Nagyváradra, de a vendégek zöme ma, szerdán délelőtt jön.

A városi pályaháznál Nagyvárad város nevében *Rimler Karoly* polgármester fogadja és üdvözlözi a vendégeket.

Este a Sasban ismerkedés lesz, de előzetesen már értekezlet és közgyűlést tartanak a megyeházán. A díszülés holnap, csütörtökön délelőtt lesz az ág. ev. templomban.

Az ünnepségek sorrendje különben a következő:

I. Közgyűlés.

Ideje: szeptember hó 23-án délután 5 óra. — Helye: a vármegyeház nagyterme.

Tárgyai: 1. Megnyitás, üdvözlések, alakulás. 2. Felolvasás az ifjúság kereszténység gondozásáról. Tartja Szilassy Aladár közigazgatási bíró, társulati választmányi tag. 3. Az igazgató választmányi jelentése az 1902. évi számadások megvizsgálásáról. — Az 1903. és 1904. évi költségvetés megállapítása. — Jelentés a „Koszorú” és a „Hazi Kincstár” 1902. évi forgalmáról. 4. Két alelnök választása az új alapszabálynak értelmében. 5. Dr. Szabó Aladár és néhai *Mitrovics Gyula* vál. tagsági helyének betöltése. 6. Esetleges indítványok.

Közgyűlés előtt délután 4 órakor a vármegyeházán a monográfiák tárgyában egyháztörténeti értekezlet tartatik, a melyre az érdeklődő társulati tagok tisztelettel meghívotnak.

II. Isztentisztelet.

Ideje: szeptember 24-én délelőtt 9 óra. — Helye: az ev. ref. egyház újvárosi temploma.

Imát mond: Draskóczy Lajos esperesi ág. h. evang. lelkész. — Beszédet tart: Dr. Balthazar Dezső h.-szoboszlói ev. ref. lelkész. Az

istenitisztetel végeztével adakozás a Társaság Károli Gáspár alap-jára, a melyből népszerű vallás-erkölcsi iratok adnak ki. Gyűjtők a templom bejáratánál a nagyváradi prot. nőegyletek részéről a célra főkért nők.

III. Diszülés.

Ideje: szeptember 24-én délelőtt 10 $\frac{1}{2}$ óra.
Helye: az ág. h. evang. egyház új temploma.

Tárgyai: 1. A Társaság üdvözlése az egyházi testületek részéről. Hegedűs Sándor társulati világi elnök válasza. 2. Felolvasás. A szocializmus és az egyház. Tartja gróf Tisza István orsz. képviselő, a Társaság választmányi tagja. 3. A Társaság működéséről. Titkári jelentés. Tartja Szóts Farkas, theol. akad. tanár, a Társaság titkára. 4. Felolvasás. A szabadelvű egyházpolitika eredményei a XIX. században. Tartja dr. Ballagi Géza, orsz. képviselő, a Társaság választmányi tagja. 5. Szállás a poklokra. Költemény. Irta és előadja dr. Hegedűs István egyetemi tanár, a Társaság választmányi tagja. 6. Elnöki zárszó.

A világtörténet egyik legrettenetesebb emléke Napoleonnak Oroszországból való visszavonulása. Először az ellenségnek kellett átvágnia magát a seregnek, aztán át kellett kelni a zajló Berezinán. A roppant seregben már csak 25,000 volt a fegyverfogható ember. A hid győnge volt. Fának a szomszéd házak gerendáit használták, alapnak szekereket dobta a folyóba. Ilyen ingatag hidon ment át a világverő sereg. Az oroszoknál is jobban ijesztette a csapatokat Napoleon jelenléte. A hídról a nagy sietségben és tolongásban annyian hulltak le, hogy holttesteik egész kis szigetté torlódtak a folyóban. A seregnek felé elveszett. A 30 fokot érő hidegben némán haladtak tovább. Ló már alig volt. Az emberek százával hullak el uton-utfele, az utáruk jövék áttapostak rajtuk. A kik este a tűzhöz mentek, elpusztultak a tűz miatt.

Midőn a kozákok nagyon szorították, kiszította hadi pénztárát gardája gránátosai közt. Mikor biztos helyre érkeztek, visszaadtak mindent nem hiányzott egy arany sem. A vengránátosok leterültek a hóra meghalni. A mint meglátták a császárt gyors szánján, kenyeret kértek tőle, de nem francziául, hogy a szive meg ne szakadjon, hanem oroszul: »Papa kleba«. A császár szomorúan razta fejét: »Niema kleba«. Nincs kenyér. A császár, mint Aegyptusban, ismét elhatározta, hogy elhagyja seregét, visszatér Franciaországba. Be kellett látnia, hogy Franciaország csak addig bír el neki, a míg uralma alatt képes tartani egész Európát.

Napoleon oroszországi hadjáratáról szól a Nagy Képes Világtörténet most megjelent 195. füzet.

A 12 kötetes nagy munka szerkesztője Marczali Henrik, egyetemi tanár, ki egyúttal a kötet írója is. Egy-egy gazdagon illusztrált kötet ára diszes felbörkötésben 16 korona; füzetként is kapható 60 fillérrel. Megjelen minden héten egy füzet. Kapható a kiadónál (Révai Testvérek Irodalmi Intézet Részvény-Társaság Budapest, VIII. Üllői u. 18. sz.) s minden hazai könyvkereskedés újja, havi részletfizetésre is.

TAVIRATOK

A király és a nemzet.

Budapest, szept. 22 (Saj. tud. távir.) **Héderváry** a múlt nap folyamán háromszor járt a királynál. Délután 5 órakor utazott Budapestre s útja eredményéről senkinek sem nyilatkozott. E hallgatást rossz jelnek tekintik s különösen azt, hogy még bizalmas körben is titkolják, mily eredménnyel jött vissza. Állítólag a szabadelvűpárt értekezletén nyilatkozik csak, mert még azokat az eredményeket sem érte el, a melyeket

bizalmas körben biztosra ígért bécsi utazása előtt.

A szabadelvűpárt nem ért egyet a hadiparancscsal szemben, mily állást foglaljanak. Az ó-szabadelvűek és a volt nemzetiek között nagy nézeteltérés van s a holnapi pártértekezlettől meglepetések várhatók.

Apponyi Albert gróf Thaly Kálmánnal, Justh Gyulával és Széll Kálmánnal tárgyal hosszasan a pártértekezletre vonatkozólag.

Apponyi határozottan a felirati javaslatot követeli, míg az ó-szabadelvűek határozati javaslatot akarnak. Így tehát izgalmas és nagyarányú felirati vita várható, melynek folyamán közvetítő indítvány tétetnék a vezényleti nyelv kizárásával s ebbe Apponyi is bele menne, ha a chlopyi hadparancscsal szemben királyi leirat ad elégtételt a nemzetnek.

Budapest, szept. 22. (Saj. tud. táv.)

A néppárt elhatározta, hogy megvárja a szabadelvűpárt állásfoglalását s azután határoz a tennivalókért.

Budapest, szept. 22. (Saját tud. táv.)

A függetlenségi párt mai értekezletén 63 képviselő volt jelen. Kossuth Ferencz megnyitó beszédében kifejtette, hogy miért szükséges az országgyűlés összehívása, mert a nemzeti szuverénitás meg akarja bírni a nemzeti enjtett sértéseket s kiköszörülni akarja a nemzet becsületén ejtett csorbát, mert szükséges megvitatni e sérelmeket és szükséges tiltakozni a kiszolgált katonák bentartása ellen, mert a parlamentnek kötelessége a koronához feliratot intézni higgadt komolysággal, melyben nyugodtan rá mutathassanak a nemzeti enjtett mély sérelmekre.

Ez a nemzet félre nem ismerhető közakarata, tehát a parlamentnek határoznia kell.

Több képviselő szóialt fel még ezután s az elnök denúciációját elfogadták s megbízták a parlament ülésén való felszólalással.

Rákóczit gyalázó evangélikus lelkész.

Budapest, szept. 22. (Saját tud. táv.)

Schmidt Károly pozsonyi evangélikus lelkész lapjában hosszabb Rákóczit gyalázó cikket közölt, ami óriási felháborodást keltett.

Apponyi és Héderváry éjjeli tárgyalása.

Budapest, szept. 22. (Saj. tud. táv.)

Apponyi Albert gr. éjjel 11 órakor felkereste Héderváryt s hosszasan tárgyal vele Ez értekezéséből a dolgok váratlan fordulatára következtetnek.

Banyaszkongresszus Bécsben.

Bécs, szept. 22. Ma délelőtt rendkívül nagy részvétel mellett Giovanelli földmívelésügyi miniszter ünnepesen megnyitotta az általános bányakongresszust; a miniszter üdvözölte a jelenlévőket és azt a reményét fejezte ki, hogy a kongresszust úgy, mint az előzőket gazdag tudományos és gyakorlati eredmények kísérje. Eököke L. rich grófot, alminokké Guimard bányatanácsost, Führer bányatanácsost, sóbányai igazgatót (Szászország) és St. Julien udvarintáncost választották. L. rich

elnök mindenekelőtt köszönetet mondott a földmívelésügyi miniszternek meleg üdvözlő szavaiért és ezután Lueger dr. polgármestert üdvözölte. Lueger köszönetet mondott és Bécs városa nevében üdvözölte a kongresszus tagjait. Mintán Koch építészeti tanácsos még a mérnök- és építész-egyesületek nevében üdvözölte a kongresszust, megejtették a választásokat a szakosztályokban. (M. T. I.)

Pitreich a hadparancsról.

Budapest, szept. 22. (Saját tud. táv.)

A Magyar Szó munkatársa meginterjúvolta Pitreich közös hadügyminisztert a hadparancsra vonatkozólag. A hadügyminiszter nem lát a hadparancsban politikát, bár némi hadpolitikai színezete van és semmiképen sem látja Magyarország megsértését s határozott tendenciózus terdítés magyarázhat sértést a néptörzs kifejezésére, mert annak két-féle gramatikai jelentése van a két nyelvben s az állam nemzetiségeit cölözza. Kijelentette, hogy ő minden pártoskodás nélkül nyilatkozik.

Silvela visszavonulása.

Madrid, szept. 22. Silvelának kijelentése,

hogy visszavonul a magánéletbe, kormánykörökben kínos benyomást és zavart keltett. A konzervatívek nyílt felhívásban készülnek Silvelát szándékától eltéríteni, azonban ő el van tőkelve, hogy a politikai élettől visszavonul. (M. T. I.)

Szociáldemokraták ellen.

Lipce, szept. 22. A szász kormány a lapokban szigorú rendeletet tesz közzé, melyben a hadügyminiszter eltiltja a katonákat a szociáldemokrata gyűlések látogatásától, szociáldemokrata sajtótermékek és könyvek olvasásától s a szociális forradalmi eszmék terjesztésében való részvételtől. (M. T. I.)

Czukor-campagne.

Prága, szeptember 12. A Presse közlése szerint ma ott megkezdődött a czukor-campagne. (M. T. I.)

A szerb választások.

Belgrád, szept. 22. Az eddig megközelítőleg megállapított eredmények szerint a tegnapi választásokon 80 mér-ékelt radikálist, 65 független radikálist, 15 liberálist és 1 szociálistát választottak meg a szkupstinába.

Tartománygyűlés Alsó-Ausztriában.

Bécs, szept. 22. (Alsóausztriai tartománygyűlés) Az összes képviselők ünnepi ruhában jelentek meg. A kisebbségből hiányzanak a német néppárt képviselői és Seitz képviselő. A beérkezett iratok közt van Schmolt, Gassmann, Mayer János, Scheicher páter, Pataj, Steiner, Lueger, Marchet és Freudenthal sür-gős indítványa, melyben tekintettel a legfelsőbb hadparancsra felkéri a kormányt, hogy a következő nyilatkozatot juttassa el a legfelsőbb trón számolyához: Az alsóausztriai tartománygyűlés tolmácsa az ország érzelmeinek midőn kimondja, hogy annak lakossága lelkesülő óhajai által egybe van forrva a felelőtlenségű uralkodó magas akaratával. Kész az uralkodóhoz és a haza iránti törhetetlen hűségben mindenkor sikkasztani a hadsereg hatalmáért és egy-égéért. Az indítványt, melyet nyomban

tárgyaltak, vita nélkül egyhangulag elfogadták. Schmolk országnagy a képviselőkhöz, akik felállanak, beszédet intéz, amelyben kifejezést ad a nagylelkű uralkodó iránti ragaszkodás és tisztelet, szeretet és nagybecsülés érzelmeinek. Kijelenti, hogy a császár a dicsőségteljes hadsereghez intézett legfelsőbb hadiparancs által hatalmas szavakkal megnyugtatta a felizgatott lelkeket és megerősítette az aggódó hazafiakat és azoknak szíveit bizalommal és reménnyel töltötte el. A császári szavakat, hogy a hadsereg egységes és közös maradjon. Ausztria népeinek örömmiadala a szép haza minden vidékéről visszhangozza uroknak és császáruknak. Az országnagy lelkesedéssel fogadott háromszoros hochot kiáltott a császárra. Ezután az ülést újabb ovációk közt berekesztették. A legközelebbi ülés délután 12 órákor lesz. (M. T. I.)

A német császár ajándéka báró Becknek.

Bécs, szeptember 22. A lapok szerint Vilmos német császár báró Beck tábornagy vezérkari főnöknek arcképet adományozta, amely a császárt osztrák-magyar tábornagyi egyenruhában ábrázolja a Szent István-rend nagykeresztjének szalagjával. Az arcképet pompás aranykeret fűzje körül, amelyet német korona díszít. (M. T. I.)

A macedon mészárlások.

Szófia, szept. 22. Az itteni török diplomáciai ügyvivő és a bolgár kormány között tanácskozás volt az összeütközés kikerülése céljából. A bolgár kormány követelte a macedon mészárlások megszüntetését, a török csapatok visszarendelését a határról, a politikai büntettek számára amnesztiát, a letartóztatottak szabadon bocsátását és sürgős reformok életbe léptetését, a melyekkel a lakosságot meg lehessen nyugtatni. (M. T. I.)

Viharok.

T.-Szt.-Márton, szept. 22. A napokban a Felvidéken arconvult nagy vihar alkalmával Turcán Antal kunos-vágási gazda a handlovai vásárra vitte két ökrét, mikor a vihar utóért és a villám agyonváltotta, míg ökrei sertellenek maradtak. Ugyanakkor három utast ért el a zivatar a Jánoshegy körül. A villám a kocsiába csapott. Egy utas meghalt, a másik kettő pedig erős égési sebeket szenvedett. A kocsin élő fogott lovak sertellenek maradtak. (M. T. I.)

Angol és francia hajók Szaloniki előtt.

London, szeptember 22. A „Standard” jelenti Konstantinápolból, hogy 20-iki kelettel: Nagy vagy öt angol hadhajó állítólag azt az utasítást kapta, hogy Szaloniki közvetlen környékén egymással érintkezésben maradjon. Állítólag hasonló parancsot kaptak a francia hajók is. (M. T. I.)

000 REGÉNY CSARNOK. 000
000 000

Sorsjáték.

Regény.

Írta: Stella (Szőke Berta)

77.

A hangverseny legérdekesebb és kétségkívül legmulattatóbb száma a Márta monológja volt. Ügyes, sikkes előadása, hivatott művésznőnek

is becsületére vált volna, aztán meg a monológ a legsikerültebb alkotásai közé tartozott. Hogy a közönség osztatlan tetszéssel fogadta a szerző-előadót, az csak természetes. Hanem öröme csak akkor lett teljes, mikor Láposi lépett hozzája, hogy a szép sikerhez gratuláljon. — Remek volt — mondta ragyogó tekintetével, simogatva a leány felhevült szép arcát.

Es az a tekintet, az a kézzorítás többet mondott neki száz ékesen kikerekített, díszjelzőkkel teleterakott phrásisnál. Többször becsülte azt a két szót az ő ajkairól, a dicsőhymnuszok egész özönénél.

A szülők meghiúsították mindezt, alig akarták elhinni, hogy ébren vannak sők azok a vagyonuk elvesztése óta csaknem elfeledett emberek, akiket ilyen hódolattal, ennyi tisztelettel vesznek körül. Színe öhajtották, hogy a szép álomból ne kelljen felébredniök.

A hangverseny tancz követte. Márta nem akart ott maradni Láposi miatt, ki gyászban levén, természetesen nem tánczolt, hanem ebbe, sem a fiatal ember, sem pedig a rendezőség nem egyezett meg és neki engedni kellett.

Kézről kézre járt s mikor jó idő múlva csaknem aléltan rogyott anyja mellé, az ott ülő Láposi szinte dorván mondta:

— Nem engedem többet tánczolni!

A leány kihívó tekintettel kérde.

— Milyen józon rendíkezik velem?

— Magyarzatoknak itt nincs helye, elégedjék meg avval, ha azt mondom: van jogom hozzá.

— És ha én nem elégszem meg, holmi szükségem rü kijelentéssel?

— Sajnálom.

Egy ifju állt meg előtte s mély meghajlással tánczra kárta.

— Bocsásson meg uram, — mondta Láposi, észrevéve a leány mozdulatát — de ő nagyságának most lehetetlen tovább tánczolni, egészen elzúdult.

— Kérem — szólt a tánczos s tovább állt.

— Ezt nem tűröm — kelt ki Márta — ilyen korlátlan hatalmat csak az gyakorolhat fölöttem, aki... itt elakadt, nem merte kimondani azt, ami már ajkán legett.

— Aki... ismétlé a férfi, a félbehagyott mondatot.

— S mmi.

Az előbbi tánczos most ismét ott termett s Márta, a Láposi roszaló tekintete kíséretében repült tova. Olyan hálát érzett az ifju iránt, aki öntudatlanul segítségére jött! Jó negyed óráig tánczoltak s valahányszor e ötte l begett el a férfi sőét pillantásával találkozott. Pihelve foglalta el helyét.

— Miért kinez? — kérdezte legyezve a leányt.

— Én — csodálkozott az.

— Igen, magál.

— Nem lenne szives bővebb magyarázatot adni?

— Hát nem kinezás az, mikor...

— Nos?

— Még nagyon, nagyon rosszl!

— De hát mi a bűböm?

— Ngyobb élvezet magának, bármelyik ismeretlen ember karjára ugrálni, mint velem mulatni?

— No, ez ugyan szép multság — kacagott Márta — Természetes, hogy szivesebben tánczok, mint a maga bosszantásait halgaszam. Azok legalább udvariasak hozzám, szórakoztatnak a...

— A barátság bókok egész özönével. Jó, tehát én is bókoni fogok.

— Isten ment! Magától nem akarok bánálítást hallani, de bosszantani sem hagyom magam.

— Boszantom azzal, ha az egészsége fölött örökösödik.

— Igen, mert az irodalomra nagy kár háramlónak, annak megugrása ese én — vetette oda keserűn.

— Márta! azt hiszi, csak az irodalomra?

— Bcses szavait idézem csuán.

— És szó szerint veszi azt!

— Hogy vehetném másképp?

— Nem érzi ki b lőle a férfi aggodalmát, a szeretett, a féltett nőért.

(Folyt. köv.)

KÖZGAZDASÁG.

Marha ártáblázat 1903. szept. 22-ről.
1 pár I-ső rendű jármos ökör 620—720 kor.
1 pár II-od rendű jármos ökör 520—610 k.
1 pár III-ad rendű jármos ökör 250—500 k.
1 drb fejős tehén 110—300 k. 1 drb vágó ökör 250 kgr. 160—300 k. 1 drb vágó tehén 150 kgr. 130—200 k. 1 drb veres borju 24—52 k. 1 drb fél éves borju 44—76 k. 1 drb egy éves borju 50—86 k. 1 drb két éves borju 74—180 k. 1 drb hizott sertés 100 kgr.-ként 110—118 k. 1 pár fél éves sertés 36—56 k. 1 pár egy éves sertés 60—120 k. 1 pár két éves sertés 130—190 k. 1 drb igás ló 160—280 k. 1 pár ökörbőr 40—50 k. 1 pár tehénbőr 26—34 k. 1 pár borjubőr 10—20 k. 1 pár lőbőr 10—20 k.

Határidők.

Budapest, szept. 22.

Buza októberre	—	—	—	—	7.86
Buza áprilisra	—	—	—	—	7.88
Tengeri	—	—	—	—	6.26
Rosz okt.	—	—	—	—	6.80
Zab ápr.	—	—	—	—	5.90
Káposzta, repce, aug.	—	—	—	—	11.90

Értéktőzsde

Budapest, szept. 22.

Osztrák hitel	—	—	—	—	688.50
Magyar hitel	—	—	—	—	749.50
Allamvasut	—	—	—	—	694.—
Rimamurányi	—	—	—	—	488.—
Magyar jelzálog	—	—	—	—	585.25
Salgótarjáni	—	—	—	—	—
Wagon-kölcsön	—	—	—	—	—

Hivatalos árfolyamok

a budapesti áru- és értéktőzsdén 1903. szept. 22-én.

Magyar aranyjárdék	—	—	—	—	118.—
Magyar koronajárdék	—	—	—	—	99.80
Magyar vasuti köl sön aranyban $\frac{4}{10}$	—	—	—	—	—
Magyarvasuti kölcsön ezüstben $\frac{2}{10}$	—	—	—	—	—
Magyar keleti vasuti államkötvény 1876-ból	—	—	—	—	—
Magyar földtehermentesítési kötvény $\frac{4}{10}$	—	—	—	—	96.75
Italmérsi jog megváltási kötvény	—	—	—	—	—
Horváth szlavinföldtehermentési kötvény	—	—	—	—	98.—
Magyar nyerevény-sorsjegy-kölcsön	—	—	—	—	198.—
Tiszszabályozás és szegedi sorsjegyek-kölcsön	—	—	—	—	154.—
Osztrák járadék papirban	—	—	—	—	99.10
Osztrák járadék papirban	—	—	—	—	99.60
Osztrák járadék aranyban	—	—	—	—	119.75
Osztrák korona járadék	—	—	—	—	99.40
Osztrák államsorsjegyek	—	—	—	—	151.—
Osztrák magyar bank részvény	—	—	—	—	15.66
Magyar hitelbankrészvény	—	—	—	—	694.—
Osztrák hitelintézet részvény	—	—	—	—	641.50
Páti vista	—	—	—	—	94.95
29 frankos arany (Napoleon'dor)	—	—	—	—	19.02
Nemetbirodalmi márka	—	—	—	—	117.25
Londoni vista	—	—	—	—	239.22
20 márkás arany	—	—	—	—	23.45

A szerkesztőirt felőlő:

Dr. VUCSKICS GYULA.

Hirdetés.

Anagyváradi I. sz. föld Káptalan sályi erdőgondnokságához tartozó sályi erdőn 1053. k. h., székelyteleki erdőn 1074. k. h. és fülöpházi erdőn 756. k. h.

makoltatása,

illetőleg

téli legeltetése

kiadandó. Érdeklődőknek készséggel szolgál felvilágosítással

Bencsik Sándor,

főredész.

420.

Sályi, u. p. Less. (Biharmegye)

NYILTTÉR.

Az őszi ujdonságok
uridivat cikkekben, u. mint:
Angol és belföldi kalapok,
fehérműek, uri, női és gyer-
mek *csipőkben*,
nyakkendők, gallérok,
kézelők, sétabotok,
esőernyőkben megérkeztek.

Különösen bátorodom felhívni a t.
közönség b. figyelmét *csipő-raktá-
ramra*, a mely kizárólag a *legjobb*
honi kézimunka és úgy kivitelben, mint
minőségben felülmúlja az összes külföldi
gyártmányokat.

Határozott olcsó árak.

LEIPNIK MIHÁLY,

uridivat nagyáruháza

Nagyvárad, Bémer-tér.

Telefon 362.

338

Mintegy 50.000 különféle zöld ojtás eladó
őszli szállításra, rendelések már most elfo-
gadtatnak.

Szabó és Hajnal

fűszer-, csemege-, bor- és déligyümölcs-
üzletében

NAGYVÁRAD, FŐ-UTCZA,

Nagybanl szőlőeladás.

Csemege szőlő kilója **20 kr.**

Nagyobb vételnél árengedmény.

Görög- és cukordinnyékben
nagy választék.

Nagy raktár sajtneműek, prágai
sódar, szalámiból Naponta friss
TEA-VAJ 1 kilo 1 frt 20 kr.

Világhírű

Előpataki gyógy- és
borviz.

Egy liter 10 kr.

Kérjük t. vevőinket napi vagy
heti szükségletüket feladni, a mit
kihordó kocsinkkal a jótalanul haza-
küldünk.

Videki rendeléseknél csomago-
lást nem számítunk s díjlanul
küldjük az itteni állomáshoz.

Számos megrndelést kérve,
maradunk

kiváló tisztelettel

SZABÓ ÉS HAJNAL.

Ujdonság! Megay Foot-Ball bombái a legki-
tűnőbb csokoládés gourmand-
csemege 1 darab 15 kr.

Hazai ipar!

Butor

modern lakásberendezések, valamint
egyes butordarabok gyári árban

REISZ és PORJESZ

butorgyárosoknál, 29

Nagyvárad, Zöldfa utca elején.

812

A

„Nagyvárad hitelbank részvénytársaság”
működését Kossuth Lajos utca 10.
sz. a. megkezdte.

Üzletköre:

Betétek kamatozás végetti elfogadása
könyveskékre és folyó számlára, mely előbbi
után 5% kamatot fizet, adó levonás nélkül.

Váltók leszámítása.

Előlegek értékpapírokra és áru-
készletre.

Jelzálogkölcson nyújtása házakra
és földekre.

Értékpapírok vétele és eladása.

**Szelvények és kisorsolt érték-
papirok** bevitelése.

Hivatalos órák: d. e. 9—12-ig, d. u.
3—5-ig.

Az Igazgatóság.

Nagyvárad város tanácsának árverési
küldöttségétől.

Árverési hirdetmény.

Nagyvárad város tanácsától nyert meg-
bízás folytán az alább felsorolt ingatlanok el-
adása céljából 1903. évi október hó 5. nap-
ján délelőtt 10 órakor a városház nagyter-
mében nyilvános árverést fogok tartani.

Árverés alá kerülnek:

1. Nagyvárad Ujváros Kossuth Lajos utca-
ban levő s jelenteg a városi rendőrség elhe-
lyezésére szolgáló 5. sz. beltelkes ház, kikiál-
tási ára 94500 korona.

2. Nagyvárad Olasz- Fő-utczában levő s
jelenleg a városi adóhivatal elhelyezésére szol-
gáló 10. sz. beltelkes ház, ezen ingatlan elárve-
relése kétféleképpen fog eszközöltetni, u. m. a)
az egész ingatlan 82600 korona kikiáltási ár
mellé, — b) a mérnöki hivatal által készi-
tett rajz szerint két telekre osztva telek részen-
ként és pedig az I. sz. telek (Fő utcai kapu
bejáratától jobbra eső sarok telek) 103642
négyzetméter telekterülettel 43600 kor na ki-
áltási ár mellett, a II. számú telek (fő utcai
kapubejáratától balra eső telek) 106904 négy-
zetméter telekterülettel 39000 korona kikiál-
tási ár mellett.

3. A Nagyvárad város kezelése alatt levő
»Sztaroveszky szegénygyermek kórház« alap-
tulajdonát képzett Biharmegye Magyar-éskei
járásban fekvő s a kotyikleti 26. sz. tkvi be-
tétben foglalt s a kataszteri birtok iv szeri-
1119 kat. hold és 107 négyzetöög ölet t- vő föld-
birtok, melből 133 hold 1423 négyzetöög öi
szántóföld, 7 hold 460 négyzetöög öi kert, 95
hold 680 négyzetöög öi rét, 173 hold 700 négy-
zetöög öi legelő, 698 hold 850 négyzetöög öi erdő,
s 10 hold 794 négyzetöög öi föld d- d- alá nem eső
terület az e-ész inga lan s tartozékainak (tak

és gazdasági épületekkel) kikiáltási ára 76048
korona 68 fillér.

Bánatpénzül a kikiáltási árak 10 % szol-
gál, mely árverelő által az árverés megkez-
dése előtt alulírott küldöttségi elnök kezéhez
kézpénzben vagy óvadékképes értékpapírokban
teendő le. A 2. tétel alatt megnevezett ingat-
lant illetőleg azok az árverelők, kik a bánat-
pénzt az egész ingatlanra nézve leteszik, a réz-
leges árverésben való részvételre is jogosítva
vannak.

Az árverési feltételek az 1. és 2. tétel alatti
ingatlanokra vonatkozó helyszínrajzok, a 3.
tétel alatti ingatlanra vonatkozó tkvi kivonat,
kataszteri birtok iv, becsü jkv. s a jelenlegi
bérlettel kötött s fennálló szerződés alulírott
hivatalos helyiségében a hivatalos órák alatt
megtekinthetők s ugyanott egyéb felvilágosi-
tások is nyerhetők.

Árverelni szóval vagy írásban zárt ajánlat
útján lehet, zárt ajánlatok csakis a fent kitett
határidőig, a szóbeli árverés megkezdése előtt
adhatók be s ezekhez az előírt bánatpénz
vagy ennek a városi pénztárba történt letéte-
lét igazoló letéti jegy is csatolandó s árverelő
zárt ajánlatában világosan kitenni köteles,
hogy az árverési feltételeket, rajzokat stb.
ösmeri s azokat magára nézve kötelezőknek
elfogadja, — szóbeli árverelők az árverés
megkezdése előtt a feltételeket ugyanezen körü-
lmény elismerése végett aláírni tartoznak.

Árverelőt tett ajánlata azonnal, ellenben
Nagyvárad városát csakis az árverés eredménye
felett hozandó határozatának jogerőre emelke-
désével kötelezi.

Nagyvárad, 1903 szept. hó 3-án.

Komlóssy József,

422.

tanácsnok,
mint az árverelő küldöttség
elnöke.

Hirdetés.

A Nagyvárad Hitelbank

takarék- és segélyszövetkezet

működését megkezdette.

Tagok ez évi október 1-ig — mulasz-
tási illeték fizetése nélkül — felvétetnek.

A befizetések hétköznapiokon *egése*
napon át, vasárnap és ünnepnapokon
pedig d. e. 9—11 óráig eszközölhetők a
«Nagyvárad Hitelbank r. t.» üzleti helyi-
ségében *Kossuth Lajos-utca* (Sándor
Samu-ház.)

859

Az igazgatóság.

A várad-velencei volt Weinberger-
féle gyárhelyiségben

2 magtár

azonnal bérbevehető.

Értekezhetni lehet a Nagyvárad Takaré-
pénztárnál. 807.

Kiadó lakás.

A Kossuth-utcai Mezey-féle házban
egy II. emeleti 6 szoba és mellékhelyisé-
gekből álló lakás f. évi november hó 1-től
kiadó.

417